

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО, МУНІЦИПАЛЬНЕ ПРАВО

Ілюшина Т.В.

студентка,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

ПРОБЛЕМАТИКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ УЧАСТІ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У ФОРМУВАННІ МІСЦЕВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ОСНОВНІ ШЛЯХИ ЙОГО РЕФОРМУВАННЯ

Аналізуючи процес втілення місцевої політики у різних напрямках розвитку, можна відзначити, що існує ряд суттєвих недоліків, які спричиненні малим ступенем залучення громадян до комплексного формування політики розвитку регіонів на місцевому рівні та складання відповідних економічних та соціальних стратегій. До таких недоліків можна віднести прогалини та колії законодавства, які безпосередньо стосуються порядку проведення місцевих референдумів, загальних зборів мешканців громад, консультативних форм участі мешканців територіальних громад у здійсненні місцевого самоврядування, проведення громадської експертизи діяльності місцевих рад тощо. Зазначені недоліки можуть призвести до неефективності здійснення місцевої політики у різних галузях, значного подовження строків досягнення стратегічних цілей та загального зниження рівня життя населення. Вдосконалення законодавства у зазначеній сфері і розробка комплексної системи заходів заохочення громадян до активної участі у місцевому розвитку буде сприяти підвищенню забезпеченості місцевих мешканців.

Ухвалення Стратегії державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергових заходів щодо її реалізації Указом Президента України від 24 березня 2012 р. стало переконливим визнанням з боку держави необхідності підвищення ролі громадянського суспільства в політичному процесі [1]. Аналіз даного документу демонструє підвищену зацікавленість держави у залученні громадян до процесу формування шляхів розвитку місцевої політики. Для досягнення цієї мети у Стратегії

передбачається ряд заходів щодо удосконалення законодавства, а саме:

1) прийняття законів про місцевий референдум (реєстр. № 7082), про громадські організації (реєстр. № 7262-1) та про внесення змін до деяких законів України щодо участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики, вирішенні питань місцевого значення (реєстр. № 3654);

2) підготовка та подання в установленому порядку законопроектів:

- про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо вдосконалення механізму забезпечення гарантій залучення громадськості до прийняття рішень органами місцевого самоврядування;

- про внесення змін до Закону України «Про органи самоорганізації населення» (нова редакція), в якому пропонується, зокрема, удосконалити правове регулювання процедур проведення загальних зборів (конференцій) жителів територіальної громади за місцем проживання та встановити додаткові гарантії діяльності органів самоорганізації населення.

Необхідно визначити окремі не доопрацювання та недоліки у процесі громадської участі.

До найбільш суттєвих вад Закону України «Про всеукраїнський та місцеві референдуми» від 3.07.1991 р. необхідно віднести створення можливостей адміністративного тиску на суб'єктів цього процесу та відсутність юридичних механізмів імплементації результатів місцевого референдуму. Надання головам відповідних місцевих рад права відмовляти ініціативним групам у їх реєстрації без зазначення конкретних підстав практично унеможливує проведення місцевих референдумів за ініціативою членів територіальної громади, особливо, коли предметом такого референдуму є дострокове припинення повноважень відповідної ради та її голови або скасування рішень місцевих рад [2, с. 81]. Також необхідно виділити такі проблемні питання:

- невизначеність положення щодо права органів місцевого самоврядування брати участь у формуванні персонального складу дільничних комісій;

- положення законопроекту щодо проведення консультативного референдуму обмежує можливості мешканців територіальної громади. По-перше, питання ініціювання консультативного місцевого референдуму віднесено виключно до відання відповідної

місцевої ради. По-друге, на консультативний референдум не можуть вноситися питання, що стосуються місцевого бюджету, місцевих податків і зборів, встановлення тарифів на житлово-комунальні послуги;

- відсутність норм про максимальну кількість питань, які можуть одночасно вноситися на місцевий референдум;

- спільність предметів імперативного та консультативного референдуму. У проекті предметом обох видів місцевого референдуму визначено питання місцевого значення із встановленням деяких обмежень щодо окремих питань;

- встановлення складних процедур ініціювання місцевих референдумів на вимогу мешканців громад. У проекті передбачається такі стадії ініціювання референдуму: скликання загальних зборів громадян з ініціювання проведення місцевого референдуму, утворення ініціативної групи, реєстрація ініціативної групи територіальною комісією, збирання підписів учасників місцевого референдуму під вимогою про проведення місцевого референдуму, передача ініціативною групою з місцевого референдуму підписних листів, прийняття територіальною комісією рішення про результати висування ініціативи щодо проведення місцевого референдуму;

- неоднозначність положень щодо правових наслідків місцевих референдумів;

- неузгодженість положень законопроекту про фінансування місцевих референдумів із нормами Бюджетного кодексу. Законопроект пропонує витрати на підготовку і проведення місцевого референдуму здійснювати з коштів резервного фонду місцевого бюджету, створення якого відповідно до Бюджетного кодексу України не є обов'язковим [3].

Щодо консультаційної діяльності громадян та їх відповідної участі у формуванні місцевої політики існує ряд нормативних документів: Порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики і Типове положення про громадські ради при центральних і місцевих органах виконавчої влади затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 р. № 996 «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики». Слід відзначити, що вони мають суто рекомендаційний характер і на практиці їх положення регулярно порушуються. До того ж спостерігається тенденція ігнорування пропозицій громадян,

відсутність контролю їх боку у цій сфері, немає єдиного та організованого консультативно-дорадчого органу.

Також існує низка проблем у сфері правового регулювання загальних зборів членів територіальної громади за місцем проживання: неналежна регламентація процесуальних аспектів скликання зборів, питання імплементації та реалізації рішень зборів, обмеженість кола суб'єктів, які мають право скликати збори.

До засобів усунення зазначених негативних факторів можна включити такі напрями:

- впровадження чіткої типологізації місцевих референдумів та визначення їх предметів;
- уточнення кола та статусу суб'єктів ініціювання місцевих референдумів, інших учасників місцевих референдумів;
- мінімізація можливостей адміністративного тиску на суб'єктів місцевого референдуму;
- створення механізмів імплементації результатів імперативних референдумів [3].

Таким чином, затвердження нових нормативно-правових законодавчих актів, які б конкретизували питання участі громадськості у формуванні місцевої політики та розробка нових засобів залучення до такої участі громадян дозволить досягнути стабільності у такій реалізації, дозволить підвищити загальний добробут населення та прискорить процес інтеграції України до прогресивної європейської спільноти.

Список використаних джерел:

1. Про Стратегію державної політики сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні та першочергові заходи щодо її реалізації: Указ Президента України від 24 березня 2012 року № 212/2012. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/ru/documents/14621.html>
2. П'ята всеукраїнська науково-практична конференція з питань самоорганізації населення «Удосконалення законодавства України щодо проведення загальних зборів за місцем проживання. Збірник матеріалів». Вінниця, 15-16 травня 2010 року. / Під ред. О.С. Орловського, А.С. Крупника, Н.В. Мішиної. – Одеса: ХОББІТ ПЛЮС, 2010. – С. 80-97
3. Пеліванова Н. Аналітична записка «Правове регулювання участі громадськості у формуванні місцевої політики: проблеми та напрями реформування». Аналітична записка. Травень 2012. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/815/> .